FINANSSIALA

1.10.2026
Mika Linna

Hallintovaliokunnalle HaV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle rahanpesulaiksi ym. (HE 105/2026 vp)

Täydennämme hallintovaliokunnalle 28.9.2026 antamaamme asiantuntijalausuntoa ja esitämme kunnioittavasti seuraavat huomiot vastineena sisäministeriön ja rahanpesun selvittelykeskuksen kuulemistilaisuudessa esittämiin näkemyksiin.

1 Finanssiala ry:n kanta

Hallituksen esityksen ratkaisu jättää vahinko- ja työeläkevakuutukset kansallisen rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle on säilytettävä.

Soveltamisalan laajennus ei perustuisi osoitettuun sektorikohtaiseen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskiin, ylittäisi EU:n yhdenmukaistetun lähtötason ja kohdentaisi huomattavia pysyviä kustannuksia toimintaan, jonka tuotteet eivät tyypillisesti mahdollista varojen sijoittamista, säilyttämistä, ennenaikaista takaisinostoa tai anonyymiä siirtämistä.

Sisäministeriön ja rahanpesun selvittelykeskuksen kuulemisessa esiin nostamat ongelmat liittyvät ennen kaikkea vakuutuspetoksiin ja tiedonsaantiin. Ne tulee ratkaista täsmällisillä petostorjunta- ja tiedonvaihtosäännöksillä, ei eurooppalaisen rahanpesusääntelyn kansallista soveltamisalaa laajentamalla.

2 EU- ja FATF-kehys on riskiperusteinen

EU:n rahanpesuasetuksessa ((EU) 2024/1624, AMLR) vakuutusyritys on finanssilaitos vain siltä osin kuin se harjoittaa henki- tai muuta sijoitussidonnaista vakuutustoimintaa. Vahinko- ja työeläkevakuutukset on tietoisesti jätetty määritelmän ulkopuolelle, joten kansallinen laajennus olisi lisäsääntelyä eikä EU-velvoitteen täytäntöönpanoa.

FATF:n vakuutusalan ohjeistus kohdistuu henkivakuutukseen ja pitää senkin riskiä muita finanssituotteita alempana. Finanssivalvonnan vuoden 2025 arvion mukaan henkivakuutuksen kohonnut riski liittyy säästöhenkivakuutuksiin ja kapitalisaatiosopimuksiin; vahinko- ja työeläkevakuutuksessa ei ole vastaavaa sijoitus-, takaisinosto- tai varallisuudenhoitoelementtiä (liite 1). Kansallinen laajennus edellyttäisi siksi erityisen vahvaa Suomea koskevaa riski- ja vaikutusnäyttöä. Sellaista näyttöä eivät sisäministeriö tai rahanpesun selvittelykeskus ole vaatimuksensa tueksi esittäneet.

3 Vahinko- ja työeläkevakuutustuotteiden rakenne ei sovellu tehokkaaseen rahanpesuun

Vahinkovakuutuksessa maksu perustuu vakuutettuun riskiin ja korvaus edellyttää vakuutustapahtumaa sekä korvausperusteen ja -määrän selvittämistä ja dokumentointia. Asiakas ei voi vapaasti tallettaa ja nostaa varoja tai siirtää niitä kolmannelle ilman vakuutussopimukseen perustuvaa syytä.

Työeläkevakuutus on lakisääteinen ja etuusperusteinen järjestelmä. Maksut, vakuuttamisvelvollisuus ja etuudet määräytyvät lain nojalla, eikä asiakkaalla ole sijoitustuotteen kaltaista määräysvaltaa varoihin.

4 Viranomaisnäyttö ei tue laajennusta

Finanssivalvonta on 8.10.2024 päivätyssä muistiossaan todennut, ettei sen riskiperusteisissa arvioissa tai valvontahavainnoissa ole ilmennyt vahinkovakuutussektorin rahanpesuriskejä, jotka edellyttäisivät soveltamisalan kansallista laajennusta (liite 2). Myöskään *Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2026* ei tue soveltamisalan laajennusta, vaan toteaa seuraavaa (s. 164):

”*Vahinkovakuutusyhtiöiden toiminnassa ei ole kansallisesti tullut esiin epäilyjä rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta, eikä soveltamisalan laajennusta tältä osin ole pidettävä perusteltuna. Myöskään komission EU-säädösehdotusten mukana olleessa vaikutustenarvioinnissa ei ole nähty syitä laajentaa rahanpesusääntelyn soveltamisalaa muuhun vakuutustoimintaan kuin henki- ja sijoitusvakuutustoimintaan.*”

Riskiperusteisuuden kannalta kansallisen riskiarvion ja toimivaltaisen valvojan havainnot ovat painavia. Laajennusta ei tule perustaa yksittäisiin väärinkäytöstapauksiin tai teoreettisiin skenaarioihin. Sen tulee nojautua dokumentoituun riskiin, ilmiön olennaiseen mittakaavaan ja näyttöön siitä, että rahanpesulain velvoitteet vähentäisivät riskiä tehokkaammin kuin kohdennetut keinot. Tällaista näyttöä sisäministeriö ja rahanpesun selvittelykeskus eivät ole soveltamisalan laajentamisen tueksi esittäneet.

5 Laajennus olisi raskas ja sen lisähyöty kyseenalainen

Ilmoitusvelvollisuus edellyttäisi yhtiökohtaisia riskiarvioita, asiakkaiden ja tosiasiallisten edunsaajien tuntemista, jatkuvaa seurantaa, selonotto- ja ilmoitusprosesseja, koulutusta, sisäistä valvontaa, järjestelmämuutoksia ja dokumentointia.

Sisäministeriön väite, että vahinkovakuutussektorilla torjuntajärjestelmät ja -prosessit olisivat jo valmiina ja kyse olisi vain ylläpidon jatkamisesta, on vailla todellisuuspohjaa: tietojärjestelmä-, lisenssi-, henkilöstö- ja hallintokustannukset ovat jatkuvia ja kasvavia.

Vahinkoyhtiöiden osuus talousrikollisuuden ja rahanpesun torjunnan kustannuksista on merkittävä, ja Finanssiala ry arvioi sen olevan vuositasolla vähintään kymmeniä miljoonia euroja.

Velvoitteet kohdistuisivat miljooniin tavanomaisiin vakuutussuhteisiin, vaikka riskit keskittyvät poikkeustilanteisiin. Se heikentäisi ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten resurssien kohdentamista korkeamman riskin sektoreille ja voisi kasvattaa selvittelykeskukselle tehtävien vähäarvoisten ilmoitusten määrää ilman vastaavaa tiedusteluarvon lisäystä.

Ilman määrällistä vaikutusarviota ja vaihtoehtovertailua kustannusten, tietosuojavaikutusten ja hallinnollisen taakan oikeasuhtaisuutta ei voida osoittaa.

6 Tunnistetut ongelmat voidaan ratkaista täsmällisemmin muulla tavoin

Kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarvioinnissa 2026 vakuutussektorilta tunnistetut keskeiset haasteet eivät ratkea rahanpesusääntelyn soveltamisalaa laajentamalla:

Maksuliikenteen läpinäkyvyys. Vakuutusyhtiöt eivät voi varmistaa vakuutusmaksujen ja -korvausten yhteydessä käytettyjen pankkitilien todellista omistajuutta. Rahanpesulain soveltaminen ei itsessään anna pääsyä tähän tietoon. Vakuutusyhtiöille tulee säätää rajattu oikeus varmistaa maksajan ja korvauksensaajan tilinomistaja luottolaitokselta tai esimerkiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä.

Tiedonvaihto. Vuodesta 1998 voimassa olleet rahanpesulait eivät ole ratkaisseet tiedonvaihdon puutteita, ja kansainväliset esimerkit osoittavat ongelman ratkeavan ilman soveltamisalan laajennuksia. Vakuutusyhtiöiden, pankkien ja viranomaisten mahdollisuudet vaihtaa välttämättömiä petos- ja väärinkäytöstietoja tulee selkeyttää täsmällisin käyttötarkoitus-, tietosisältö-, säilytys- ja suojavaatimuksin.

Vakuutuspetokset. Vakuutuspetos ei ole abstrakti ja uhriton esirikos vaan vakuutusyhtiöön itseensä kohdistuva petosrikos; yhtiöllä on oikeus tulla kohdelluksi rikoksen uhrina, ei ilmoitusvelvollisena. Torjunta edellyttää vahingon selvittämistä, petosindikaattoreita, viranomaisyhteistyötä ja rikosilmoituksia, joita rahanpesulain velvoitteet eivät korvaa. Finanssiyritysten oikeutta jakaa ja hyödyntää välttämättömiä tietoja ei tule rajata vain rahanpesu-, terrorismin rahoitus- tai pakoterikkomusepäilyihin, vaan se tulee ulottaa myös mahdollisiin esirikoksiin. Samalla turvataan yritysten asema rikoksen asianomistajana.

Asiakasroolit. Useat rinnakkaiset roolit (vakuutuksenottaja, vakuutettu, edunsaaja, maksaja) ovat vakuutustoiminnan ominaispiirre, eivätkä ne sellaisenaan lisää väärinkäytösriskiä.

Varastetun omaisuuden muuttaminen rahaksi. Irtaimen omaisuuden osalta lähtökohtana on, että esineen haltijan oletetaan olevan sen omistaja, ellei muuta näytetä. Näkemys vakuutusyhtiön erityisestä velvollisuudesta selvittää vakuutetun omaisuuden todellinen omistaja ei sovi tähän lähtökohtaan, eikä se myöskään voi olla peruste vahinkovakuutusyhtiöiden ottamiselle rahanpesusääntelyn piiriin.

7 Kuulemisessa esitettyjen näkemysten edustavuus

Sisäministeriötä rahanpesulain soveltamisalan laajennuksen puolesta lobannut Suomen Vakuutusetsivät SVE ry on vakuutusetsivien ja vakuutuspetosten tutkintaan osallistuvien ammattilaisten etujärjestö, ei vakuutusalaa edustava toimialajärjestö. Sen jäsenistöllä on asiassa välitön taloudellinen intressi, ja järjestön näkemyksiä tulee arvioida tätä taustaa vasten.

8 Johtopäätös

Vahinko- ja työeläkevakuutusten jättämisessä rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle ei ole kyse rahanpesun torjunnan heikentämisestä vaan riskiperusteisesta työnjaosta. Rahanpesulain velvoitteet tulee kohdentaa ensisijaisesti sinne, missä tuotteet mahdollistavat varojen sijoittamisen, liikuttamisen ja rikollisen alkuperän häivyttämisen. Petostorjunta- ja tiedonvaihtovälineet tulee kohdentaa sinne, missä keskeinen uhka on vakuutuspetos tai muu finanssiyritykseen tai sen asiakkaaseen kohdistuva rikos.

FINANSSIALA RY
Laura Welling

Liitteet:

1. Finanssivalvonnan valvottavatiedote 41/2025: *Henkivakuutussektorin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion yhteenveto*
2. Finanssivalvonnan muistio 8.10.2024: *Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistus: soveltamisala*

Henkivakuutussektorin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion yhteenveto

17.6.2025

Sisällys

1 Sektorikohtaisen riskiarvion tarkoitus ja soveltamisala 4

2 Riskiarvion laatiminen 5

3 Riskiarvio ja sen perustelut 6

3.1 Sektorikohtaisen riskiarvion tulokset 6

3.2 Riskikategoriat 7

3.3 Hallintakeinokategoriat 9

4 Valvonnan kohdentaminen 10

Lyhyesti

Finanssivalvonta on laatinut sektorikohtaisen riskiarvion sen valvomien henkivakuutusyhtiöiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä.

Riskiarvion mukaan henkivakuutussektoriin kokonaisuudessa kohdistuva rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski on melko merkittävä (2/4) eli toiseksi alin neljäportaisella tasolla.

Henkivakuutusyhtiöiden tarjoamista tuotteista sekä rahanpesun että terrorismin rahoittamisen näkökulmasta erityisesti säästövakuutus- ja kapitalisaatiosopimukset kohottavat toimintaan liittyvää riskiä. Kyseisiset tuotteet mahdollistavat joustavat vakuutusmaksut, mahdollisuuden siirtää sopimus kolmannelle osapuolelle sekä vapaan takaisinnosto-/irtisanomisoikeuden.

Finanssivalvonnan säännöllisesti keräämien tietojen sekä valvontatoimenpiteiden myötä on havaittu, että henkivakuutusyhtiöiden riskienhallintakeinoissa on puutteita.

1 Sektorikohtaisen riskiarvion tarkoitus ja soveltamisala

Henkivakuutusyhtiöitä koskeva sektorikohtainen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio on Finanssivalvonnan arvio henkivakuutusyhtiöihin sektoritasolla kohdistuvista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä. Finanssivalvonnan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ominaisriskiarviossa eri sektoreihin liittyviä riskejä on tarkasteltu ylätasolla ja ainoastaan sektoreille tyypillisesti tarjottavien tuotteiden ja palveluiden näkökulmasta. Sektorikohtaista riskiarviota varten on perehdytty syvällisemmin Suomessa toimiluvan saaneiden henkivakuutusyhtiöiden tarjoamiin tuotteisiin ja palveluihin, asiakkaisiin, jakelukanaviin sekä maantieteelliseen kattavuuteen. Lisäksi on otettu huomioon yhtiöiden riskienhallintakeinot. Arvio on muodostettu sektoritasolla, ei yksittäisten valvottavien tasolla.

Riskiarvio ohjaa Finanssivalvontaa suuntamaan valvontaresursseja ja valitsemaan valvontatoimenpiteet riskiperusteisesti. Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) riskiperusteista valvontaa koskevan ohjeen mukaisesti Finanssivalvonnan tulee laatia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontastrategia, jonka keskeisenä osana ovat eri valvottavasektoreita koskevat riskiarviot.

Finanssivalvonta on julkaissut edellisen henkivakuutusyhtiöitä koskevan sektorikohtaisen rahanpesun riskiarvion yhteenvedon 14.12.2020. Nyt kyseessä oleva riskiarvio kuvaa henkivakuutussektorin tilannetta vuoden 2024 lopussa, jolloin Finanssivalvonnan rekisterissä on ollut yhdeksän toimiluvallista henkivakuutusyhtiötä. Riskiarvioon on otettu mukaan kahdeksan henkivakuutusyhtiöt tiedot[1].

Toisesta ETA-maasta toimiluvan saaneiden henkivakuutusyhtiöiden Suomen sivuliikkeet eivät ole mukana arviossa, sillä ne eivät raportoi Finanssivalvonnalle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen sekä pakotteita koskevien riskien ja kontrollien tiedonkeruulla eli RA-tiedonkeruulla.

[1] Riskiarviossa ei ole otettu huomioon SHB Liv Henkivakuutusosakeyhtiön tietoja, koska yhtiön toiminta on lakannut.

2 Riskiarvion laatiminen

Finanssivalvonta käyttää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessaan neliportaista asteikkoa, joka vastaa Euroopan pankkiviranomaisen käyttämää arviointiasteikkoa[2]. Jokaista riskitasoa kuvaamaan on määritelty sitä vastaava riskipiste.

Riskitaso	Riskitasoa vastaava riskipiste
Erittäin merkittävä	4
Merkittävä	3
Melko merkittävä	2
Vähemmän merkittävä	1

Sektorikohtainen riskiarvio laaditaan arvioimalla seuraaviin riski- ja hallintakeinokategorioihin liittyvä riskitaso:

- Riskikategoriat:
  - Tuotteet ja palvelut
  - Maantieteellinen sijoittautuminen
  - Asiakkaat
  - Jakelukanavat
- Hallintakeinokategoriat:
  - Toiminnan riskiperusteisuus
  - Toiminnan organisointi
  - Asiakkaan tunteminen
  - Monitorointi

Sekä riski- että hallintakeinokategoriat arvioidaan sen mukaan, kuinka suuri riski niihin liittyy. Hallintakeinojen osalta huomio kohdistuu keinojen puutteisiin ja näiden puutteiden riskiä nostavaan vaikutukseen.

Kokonaisriskitaso on riskikategorioiden ja hallintakeinokategorioiden riskitasoista muodostettu yhteisarvio. Riskikategorioiden riskitasoa on painotettu enemmän suhteessa hallintakeinokategorioihin. Syynä tähän on se, että rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskiä ei voi eikä aina ole tarkoituksenmukaistakaan pyrkiä poistamaan kokonaan hallintakeinoilla. Lisäksi käsitys hallintakeinoista perustuu suurilta osin valvottavien RA-tiedonkeruulla raportoimiin tietoihin, joita ei ole todennettu valvontatoimenpitein.

Riskiarviota laadittaessa on hyödynnetty muun muassa seuraavia tietoja

- Henkivakuutusyhtiöiden Finanssivalvonnalle RA-tiedonkeruulla raportoimat tiedot (tiedon ajankohdalla 31.12.2024) sekä valvontatoimenpiteiden yhteydessä saadut tiedot.
- Henkivakuutusyhtiöiden riskiarviot sekä Finanssivalvonnan henkivakuutussektorin riskiarvio 14.12.2020[3]
- Euroopan pankkivalvontaviranomaisen ja Financial Action Task Forcen ohjeistukset[4]
- Finanssivalvonnan[5] sekä Finanssialan tilastot[6]

[2] EBA The Risk-Based Supervision Guidelines EBA/GL/2021/16, luku 4.3.6

[3] Henkivakuutussektorin rahanpesun riskiarvion yhteenveto

[4] EBA Guidelines on MLTF Risk Factors (mm amending Guidelines EBA/GL/2024/01), FATF Recommendations: Risk-based Approach Guidance for the Life Insurance Sector.

[5] https://www.finanssivalvonta.fi/tilastot/vakuutus/henkivakuutus, maksutulo vuodelta 2024

[6] https://www.finanssiala.fi/aiheet/tilastot

3 Riskiarvio ja sen perustelut

3.1 Sektorikohtaisen riskiarvion tulokset

Finanssivalvonta on arvioinut, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen kokonaisriski on henkivakuutussektorilla **melko merkittävä,** eli toiseksi alin neliportaisella asteikolla.

Sektorin kokonaisriski on sama sekä rahanpesun että terrorismin rahoittamisen näkökulmasta. Tämä perustuu siihen, että käytännössä samat elementit tuotteissa ja palveluissa nostavat sekä rahanpesun että terrorismin rahoittamisen riskiä. Maantieteellisen riskin, asiakkaiden ja jakelukanaviin liittyvien riskien osalta sektorikohtaisen riskiarvion tasolla ei ole toistaiseksi eroteltu rahanpesua ja terrorismin rahoittamista toisistaan. Myös hallintakeinojen osalta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen hallintakeinoja on arvioitu yhtenä kokonaisuutena.

Riskiarviossa tuotteisiin ja palveluihin liittyvää riskiä on painotettu enemmän suhteessa muihin riskitekijöihin. Perusteluna tälle on se, että tuotteet ja palvelut määrittävät sen, miten sektoria, alasektoria tai yksittäistä toimijaa voidaan käyttää hyväksi rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Ilman tuotteita tai palveluita, joihin liittyy rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, sektorin on vaikea tulla hyväksikäytetyksi rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen.

Henkivakuutussektorin kokonaisriskitasossa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen osalta ei ole tapahtunut suuria muutoksia edelliseen sektorikohtaiseen riskiarvioon nähden. Näin ollen sektorin kokonaisriskitason arvioidaan edelleen olevan riskitasolla kaksi (2).[7] Henkivakuutusyhtiöt tarjoavat lähtökohtaisesti edelleen samoja tuotteita ja palveluja, eikä alaan kohdistuvia uusia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä kohottavia tekijöitä ole kansanvälisestikään tunnistettu. Tästä huolimatta, mahdolliset riskit on tunnistettava ja niihin on myös henkivakuutussektorin toiminnassa varauduttava. Henkivakuutusyhtiöiden tietoisuus omaan toimintaan kohdistuvista mahdollisista riskeistä on lisääntynyt. Yhtiöt ovat riskiarvioissaan aikaisempaa kattavammin analysoineet riskejä sekä luokitelleet tämän perusteella muun muassa asiakkaitaan sekä tarjoamiaan tuotteita. Tietojärjestelmien kehittämiseen, sisäisiin ohjeisiin sekä henkilöstön koulutukseen on riskiarvioiden mukaan panostettu.

Finanssivalvonnan arvion mukaan henkivakuutusyhtiöillä on edelleen parannettavaa riskienhallintakeinoissa, erityisesti asiakkaan tuntemiseen sekä tuntemistietojen päivittämiseen liittyvissä toimissa. Sektorin sisällä on suuria eroja siinä, minkä verran yhtiöt havaitsevat omassa toiminnassaan epäilyttäviä liiketoimia ja minkä verran ne tekevät ilmoituksia rahanpesun selvittelykeskukselle. Finanssivalvonta pitää tärkeänä, että yhtiöt edelleen panostavat tietojärjestelmien kehittämiseen osana riskienhallintaa. Lisäksi on tärkeää, että yhtiöillä on käytössään riittävät resurssit niille asetettujen velvoitteiden asianmukaiseen täyttämiseen.

[7] 14.12.2020 julkaistussa henkivakuutussektorin rahanpesun riskiarvion yhteenvedossa käytössä olleen riskiluokittelun mukaan taso 2 on ollut riskitasona normaali.

Riski- ja hallintakeinokategorioille määritettyjä riskitasoja vastaavat riskipisteet on esitetty alla olevassa taulukossa:

Riskikategoriat:	
Tuotteet ja palvelut	2
Maantieteellinen sijoittautuminen	1
Asiakkaat	1
Jakelukanavat	3
Riskikategorioiden riskitaso:	**2**
Hallintakeinokategoriat:	
Riskiperusteisuus	2
Toiminnan organisointi	2
Asiakkaan tunteminen	2
Monitorointi	2
Hallintakeinokategorioiden riskitaso:	2
Sektorin kokonaisriskitaso	**2**

3.2 Riskikategoriat

3.2.1 Tuotteet ja palvelut

Tarjottavilla tuotteilla ja palveluilla on ratkaiseva merkitys siinä, mikä on sektorin tai yksittäisen toimijan riski tulla hyväksikäytetyksi rahanpesussa.

Tuotteisiin ja palveluihin liittyvien riskien arvioinnin lähtökohtana on Finanssivalvonnan rahanpesun ja terrorismin rahoittamista koskeva ominaisriskiarvio ja siinä eri tuotteille ja palveluille määritetyt ominaisriskitasot. Finanssivalvonnan vuonna 2022 julkaisemassa ominaisriskiarviossa henkivakuutusyhtiöihin liittyvät sekä rahanpesun että terrorismin rahoittamisen ominaisriskitaso on arvioitu melko merkittäväksi (taso 2).

Henkivakuutusyhtiöiden tarjoamat säästö- ja sijoitusvakuutustuotteet ovat pitkäaikaiseen säästämiseen ja sijoittamiseen tarkoitettuja tuotteita. Niillä pyritään saavuttamaan tuottoa sekä kerryttämään säästösummaa tai hankkimaan turvaa kuolemantapauksen varalle. Henkivakuutukset voi jakaa riskihenkivakuutuksiin ja säästöhenkivakuutuksiin. Eläkevakuutustuotteilla säästetään lisäturvaa eläkeikään. Vakuutussijoittamista ovat myös henkivakuutusyhtiöiden tarjoamat kapitalisaatiosopimukset, joissa ei ole ketään vakuutettua henkilöä. Vuonna 2020 julkaistussa henkivakuutussektorin rahanpesun riskiarvion yhteenvedossa on annettu tarkempi tuotekohtainen kuvaus.

Yhteenveto vakuutustuotteista

Henkivakuutusyhtiöiden tuotteista riskivakuutuksiin ja vapaaehtoisiin eläkevakuutuksiin liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin on tuoteominaisuuksien vuoksi katsottu yleisesti olevan alhainen. Kyseisissä tuotteissa varojen siirto on hyvin rajoitettua. Kohtalaisena rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskinä pidetään sellaisia vakuutustuotteita, joissa varojen siirto ja realisointi on helppoa ja jotka mahdollistavat suuren vakuutus- tai sopimusmaksun. Näitä tuotteita ovat säästöhenkivakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset. Kyseisille tuotteille on tyypillistä, että säästetyt varat voi helposti nostaa joko kokonaan tai erissä, varat voidaan siirtää kolmannelle osapuolelle tai niitä voidaan käyttää lainan vakuutena. Suomalaisten henkivakuutusyhtiöiden maksutulosta suurin osa tulee säästöhenkivakuutuksista ja kapitalisaatiosopimuksista.

Henkivakuutusyhtiöiden tarjoamien tuotteiden ominaisuuksia on arvioitu rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvän riskin kannalta. Tuotteiden vaikuttavuutta on arvioitu muun muassa vakuutussopimusten kappalemäärillä ja säästöjen suuruuden määrällä.

Henkivakuutusyhtiöiden tarjoamiin tuotteisiin ja palveluihin liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski on kokonaisuudessaan **melko merkittävä.**

3.2.2 Maantieteelliseen sijoittautumiseen liittyvä riski

Maantieteelliseen sijoittautumiseen liittyvä riski on arvioitu olevan **vähemmän merkittävä**.

Maantieteelliseen sijaintiin liittyvään riskiin vaikuttavat henkivakuutusyhtiöiden sivuliikkeiden, tytäryhtiöiden sekä asiamiesten sijainti. Riskiä kohottavia tekijöitä ovat sijainti ETA-alueen ulkopuolella tai korkean riskin maassa. RA-tiedonkeruun perusteella henkivakuutusyhtiöt harjoittavat toimintaansa pääasiassa Suomessa, eikä niillä ole tytäryhtiöitä, asiamiehiä tai sivuliikkeitä edellä mainituilla riskiä kohottavilla alueilla. Maantieteelliseen riskiin vaikuttavat myös asiakasvara- tai maksuliikennetilien maantieteellinen sijainti.

3.2.3 Asiakasriski

Asiakkaisiin liittyvä riski on arvioitu olevan **vähemmän merkittävä**.

Asiakkaisiin liittyvää riskiä arvioitaessa on otettu huomioon RA-tiedonkeruulla raportoidut tiedot eri asiakasryhmistä. Huomioon on otettu sekä absoluuttisia että prosentuaalisia asiakasmääriä esimerkiksi korkean riskin asiakkaiden ja ulkomaille sijoittautuneiden asiakkaiden osalta. Riskiin on vaikuttanut myös se, mikäli valvottavat eivät ole tunnistaneet korkean riskin asiakkaita.

3.2.4 Jakelukanavariski

Jakelukanaviin liittyvä riski on arvioitu olevan **merkittävä**.

RA-tiedonkeruulla henkivakuutusyhtiöt ovat raportoineet, että yhtiöillä on myyntikanavanaan satoja vakuutusasiamiehiä. Asiamiesten suuri lukumäärä lisää osaltaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä. Tähän liittyen henkivakuutusyhtiöillä on oltava riittävät riskienhallintakeinot sekä resurssit.

3.3 Hallintakeinokategoriat

3.3.1 Riskiperusteisuus

Henkivakuutusyhtiöt ovat RA-tiedonkeruulla raportoineet ottaneensa huomioon kaikki sääntelyn edellyttämät osa-alueet riskiarviossaan sekä luokittelevansa asiakkaat riskiluokkiin. Kaikki yhtiöt ovat laatineet riskiarvion. Riskiarvioissa on tunnistettu yhtiöiden omaan toimintaan liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä. RA-tiedonkeruulla raportoitujen tietojen perusteella asiakkaiden riskiluokittelussa on vielä kehitettävää. Mikäli esimerkiksi yhtiön riskiluokittelun perusteella kaikki asiakkaat kuuluvat samaan riskiluokkaan, ei riskiluokittelua voida pitää riittävänä. Riskiarviossa tunnistetut riskit tulisi ottaa huomioon määriteltäessä asiakkaiden riskiluokkia sekä jatkuvan seurannan toimenpiteitä.

3.3.2 Toiminnan organisointi

Henkivakuutusyhtiöt ovat RA-tiedonkeruulla raportoineet laatineensa tai päivittäneensä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja työohjeet viimeisen kahden vuoden aikana. Finanssivalvonnan valvontahavainnot tukevat raportoitua tietoa. RA-tiedonkeruulla ei ole raportoitua tietoa henkivakuutusyhtiöiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen kohdentamista resursseista. Finanssivalvonnan valvontahavaintojen perusteella yhtiöiden vähäiset resurssit rahanpesun ja terrorisimin rahoittamisen estämiseen liittyvissä toiminnoissa voivat osaltaan heikentää riskienhallintaa.

RA-tiedonkeruulla raportoidun tiedon mukaan henkivakuutusyhtiöt ovat ilmoittaneet ulkoistaneensa asiakkaan tuntemiseen liittyviä tehtäviä. Toimintojen ulkoistaminen kasvattaa riskiä ja edellyttää, että ulkoistetun toiminnan osalta velvoitteiden noudattamisen valvonnan ja seurannan vastuut on selkeästi määritelty.

3.3.3 Asiakkaan tunteminen

Henkivakuutusyhtiöt ovat RA-tiedonkeruulla raportoineet käyttävänsä asiakkaan tunnistamisessa vahvaa sähköistä tunnistamista. Osa yhtiöistä on raportoinut ulkoistaneensa tai käyttävänsä kolmatta osapuolta asiakkaan tunnistamiseen. Tämä yleisesti kohottaa riskiä.

Asiakkaiden tuntemistietojen päivittämisessä on viiveitä. Myös päivittämättömät asiakastiedot kohottavat riskiä.

3.3.4 Monitorointi

Henkivakuutusyhtiöt ovat RA-tiedonkeruulla raportoineet seuraavansa järjestelmäpohjaisen monitoroinnin avulla vakuutussopimuksiin liittyvää rahaliikennettä. Suurin osa yhtiöistä on raportoinut seuraavansa järjestelmäpohjaisesti myös asiakkaiden muuta toimintaa/liiketoimintaa epäilyttävien liiketoimien havaitsemiseksi.

RA-tiedonkeruulla raportoidun tiedon perusteella henkivakuutusyhtiöt ovat hyvin vaihtelevasti ilmoittaneet epäilyttävistä liiketoimista sekä sisäisesti että rahanpesun selvittelykeskukselle. Pienet ilmoitusmäärät suhteessa muihin sektorilla toimiviin voi olla merkki siitä, että monitorointiin ja ilmoittamiseen liittyvissä menettelytavoissa on puutteita.

4 Valvonnan kohdentaminen

Finanssivalvonnan tehtävänä on varmistaa, että ilmoitusvelvollisilla on rahanpesulain (444/2017) 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetut toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvolliset noudattavat sääntelyn niille asettamia velvoitteita. Finanssivalvonta pyrkii valvonnassaan ensisijaisesti varmistamaan, että valvottavat omassa toiminnassaan täyttävät lain ja Finanssivalvonnan sitovien määräysten ja tulkintojen asettamat vähimmäisvaatimukset. Finanssivalvonnan valvonta on riskiperusteista ja valvonnan resurssit pyritään kohdentamaan ensisijaisesti niille sektoreille, joilla riskialtistus on merkittävin.

Finanssivalvonta julkaisi vuoden 2022 ominaisriskiarviossa arvionsa kunkin sen valvoman sektorin merkittävyydestä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa samalla neliportaisella asteikolla, jota sektorikohtaisissa riskiarvioissa on käytetty. Henkivakuutusyhtiöt luokiteltiin ominaisriskiarviossa melko merkittäväksi (2) sektoriksi, kun otettiin huomioon sektorin ominaisriski ja asiakkaiden määrä.

Finanssivalvonta valvoo henkivakuutussektorin toimintaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan osalta osana yhtiöiden jatkuvaa valvontaa tiiviissä yhteistyössä yhtiöihin kohdistuvan muun valvonnan kanssa. Yksittäisiin henkivakuutusyhtiöihin kohdistetaan tarvittavia valvontatoimenpiteitä tehtyjen valvontahavaintojen perusteella.

FIN-FSA
FINANSSIVALVONTA

Jonna Ekström

8.10.2024
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

Valtiovarainministeriölle

Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistus: soveltamisala

Rahanpesusääntelyn kokonaisuudistusta koskevan työryhmän 12.9.2024 pidetyssä kokouksessa käsiteltiin uuden rahanpesusääntelyn soveltamisalaa ja sen osalta jäsenvaltioille annettua liikkumavaraa. Valtiovarainministeriö on pyytänyt työryhmän jäseniltä kirjallisesti kantaa siihen, tulisiko Suomessa laajentaa rahanpesulainsäädännön soveltamisalaa koskemaan myös muita aloja kuin ne, jotka on määritelty rahanpesuasetuksen 3 artiklassa.

Nykytila

Voimassa olevan kansallisen rahanpesulain soveltamisala on laajempi kuin, mitä neljäs rahanpesudirektiivi edellyttäisi.

Neljännen rahanpesudirektiivin finanssilaitoksen määritelmä ei kata vakuutusyhtiöitä muutoin kuin siltä osin kuin ne harjoittavat henkivakuutustoimintaa tai muuta sijoitusvakuutustoimintaa. Lisäksi se kattaa vakuutusedustajat vain, jos ne tarjoavat henkivakuutuspalveluja ja muita sijoituksiin liittyviä palveluja. Suomessa soveltamisalaa on kuitenkin laajennettu rahanpesulain 1 §:ssä määritellyin tavoin siten, että mm. vahinkovakuutusyhtiöt ja työeläkeyhtiöt kuuluvat rahanpesuääntelyn soveltamisalan piiriin.

Rahanpesuasetuksen soveltamisalasta ja kuudennen rahanpesudirektiivin mahdollistamasta kansallisesta liikkumavarasta

Uudessa rahanpesuasetuksessa soveltamisalan piiriin kuuluvat finanssilaitokset, joilla tarkoitetaan mm.

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY (33) 13 artiklan 1 kohdassa määriteltyä vakuutusyritystä, siltä osin kuin se harjoittaa kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa henkivakuutustoimintaa tai muuta sijoitusvakuutustoimintaa, mukaan lukien direktiivin 2009/138/EY 212 artiklan 1 kohdan f ja g alakohdassa määritellyt vakuutushallintayhtiöt ja sen g alakohdassa määritellyt sekavakuutushallintayhtiöt;
- direktiivin (EU) 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa määriteltyä vakuutusedustajaa, jos tämä tarjoaa henkivakuutuspalveluja ja muita sijoituksiin liittyviä vakuutuspalveluja, lukuun ottamatta

vakuutusedustajaa, joka ei kerää vakuutusmaksuja tai asiakkaalle tarkoitettuja korvauksia ja joka toimii yhden tai useamman vakuutusyrityksen tai - edustajan vastuulla niitä koskevien tuotteiden osalta;

EU-tasolla ei ole siten katsottu tarkoituksenmukaiseksi laajentaa asetuksen soveltamisalaa laajemmin muihin vakuutussektorin toimijoihin.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artikla mahdollistaa sen, että jäsenvaltiot voivat laajentaa rahanpesuasetuksen vaatimuksia koskemaan muita aloja, jotka eivät kuulu rahanpesuasetuksen 3 artiklan soveltamisalaan, kun ne toteavat näiden yhteisöjen olevan alttiita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeille. Rahanpesudirektiivissä on säädetty menettelystä, jolla kansallista soveltamisalaa voi laajentaa. Sen mukaan jäsen valtion tulee ilmoittaa komissiolle mm.

a) aikomuksen perusteena olevien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien perustelut;
b) arvio vaikutuksista, joita tällaisella soveltamisella on palvelujen tarjoamiseen sisämarkkinoilla;
c) rahanpesuasetuksen vaatimukset, joita jäsenvaltio aikoo soveltaa kyseisiin yhteisöihin;
d) kansallisten toimenpideluonnosten teksti sekä sen päivitykset, jos jäsenvaltio on merkittävästi muuttanut kyseisten ilmoitettujen toimenpiteiden soveltamisalaa, sisältöä tai täytäntöönpanoa.

Finanssivalvonnan näkemys rahanpesulainsäädännön soveltamisalan mahdollisesta laajentamisesta

Finanssivalvonta toteaa, ettei sen riskiperusteisesti toteuttamien (paino merkittävimmissä riskeissä) sen paremmin vakuutussektorin toimijoita koskevien riskiarvioiden kuin vakuutussektoria koskevien valvontahavaintojen perusteella ole Finanssivalvonnalle ilmennyt sellaisia erityisiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä, jotka edellyttäisivät kansallista laajennusta rahanpesulainsäädännön soveltamisalan osalta siitä, mikä se on rahanpesuasetuksen 3 artiklan perusteella.

Finanssivalvonta toteaa kuitenkin, että myös muihin vakuutussektorin toimijoihin kuin henki- ja sijoitusvakuustoimintaa harjoittaviin yhtiöihin liittyy merkittäviä pakotesääntelyn noudattamiseen liittyviä riskejä. Myös niiden vakuutussektorin toimijoiden osalta, jotka eivät kuulu rahanpesuasetuksen soveltamisalan piiriin, olisi Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan tarpeen varmistaa sitovin normein se, että

- toimijat tunnistavat asiakkaansa ja todentavat näiden henkilöllisyyden pakotesääntelyn ja kansallisten jäädytyspäätösten noudattamisen varmistamiseksi; ja

- toimijoilla on tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesääntelyn ja kansallisten jäädytyspäätösten noudattamisen varmistamiseksi.

Lisäksi tulisi varmistaa, että Finanssivalvonnalla on toimivalta valvoa edellä määriteltyjen velvoitteiden noudattamista ja toimivalta määrätä hallinnollisia seuraamuksia, mikäli velvoitteita laiminlyödään tai rikotaan.

Sähköisesti allekirjoitettu

FINANSSIVALVONTA

Vasara Pekka
912372503

Pekka Vasara
toimistopäällikkö

Jonna Ekström
johtava juristi

Jakelu

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn kokonaisuudistusta valmistelevan työryhmän jäsenet